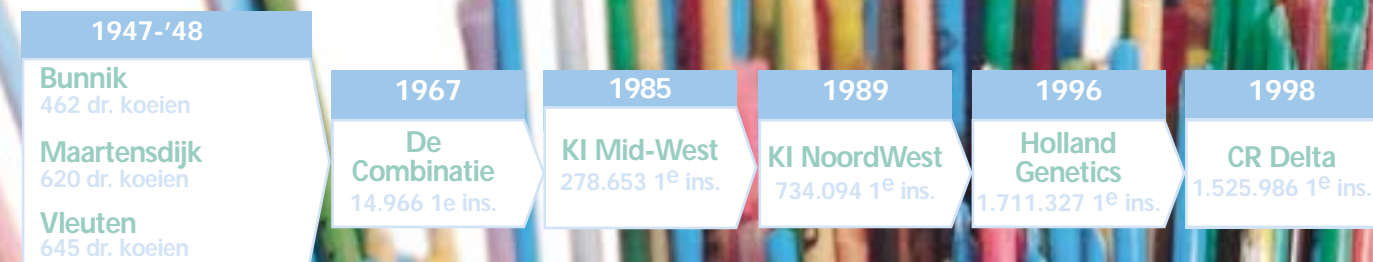

serie KI-stations: De Combinatie Bunnik

Nergens was de samenwerking groter dan in Utrecht. De deskundigen van de faculteit letten op de techniek en de stieren werden gezamenlijk gestald. Maar de elf verenigingen hielden hun eigen status, zelfs het drietal van De Combinatie.

leverde dochters die leken op hun Friese 'beppe'. De verenigingen van Bunnik, Vleuten en Maartensdijk – in grote lijnen de buitenpraktijk van de faculteit – waren intussen al 'de combinatie' aangegaan: samen kochten ze de stieren, vooral in Friesland. En NRS-inspecteur Jurjen van der Goot werd de leidsman.

Kleinschalig bondgenootschap

De Combinatie had in Utrecht streepje voor: de stations stonden op eigen grond

Pas toen de pastoor van Bunnik zei: 'Als ik een koe had liet ik die insemineren', toen was de KI-kogel door de kerk en kon eind 1946 de eerste vereniging in Utrecht worden opgericht. Met veel genoegen werd Frans van der Kaay, hoogleraar Verloskunde aan de veterinaire faculteit in Utrecht, adviseur, want hij was net bezig met KI-onderzoek. Bovendien, Bunnik lag op fietsafstand van de universiteit – naderhand bij de Uithof helemaal – zodat de assistenten konden insemineren. Die namen al in 1948 de eerste proeven met inseminatie onder rectale begeleiding, wat op termijn leidde tot hogere bevruchtingsresultaten. De Utrechtse verenigingen waren klein van omvang en dus getuigde de beslissing van de jonge KI-bond in 1947 om alle stieren gezamenlijk te stallen in het station bij De Bilt van een vooruitziende blik. Bunnik kocht aanvankelijk stieren met een Drents-Groningse achtergrond, die niet overtuigend wisten te presteren, maar Liekele, in stal Rinze Yetsinga van Arum geboren uit een moeder die als 17-jarige nog een eerste prijs won,

Beneden: 'Bunnik' in 1953, rechts: het complex in 2004

Nog meer samenwerking

In 1951 was de belangstelling voor de KI in de provincie dermate groot geworden dat een tweede station gebouwd moest worden: aan de Tolakkerweg bij Bunnik. De grote Utrechtse bedrijven – toen al gemiddeld bijna twintig dieren – zorgden voor een haast explosieve groei, zodat het al enkele jaren later duidelijk werd dat De Bilt niet meer aan de eisen voldeed en er een ander, modern station moest komen. Maar het duurde nog tot 1962 voor het er – vlakbij Zeist – stond. Intussen was veeteeltconsulent Wim van Oijen al in 1957 met het revolutionaire voorstel gekomen het sperma van alle stieren met een bekende vererving voor een prijs van vijf gulden extra beschikbaar te stellen voor alle Utrechtse leden. Haast tot zijn eigen verbazing werd het voorstel door alle verenigingen direct aanvaard – de Utrechtse lijnen waren weer korter geworden.

De Combinatie leverde het eerste

KI-reputaties: Jan Kruize

Na een loopbaan in de farmaceutische industrie werd de dierenarts Jan Kruize in 1974 benoemd als directeur bij de KI-vereniging Gelderland, waar hij voor een optimale benutting van de topstieren 'teruggreep' op het gebruik van vers sperma. Naast een aimabel werkgever was Kruize een vernieuwende ondernemer, die zich graag ter plaatse oriënteerde. Enkele jaren voor zijn afscheid in 1988 noemde hij de nieuwe mogelijkheden op biotechnologisch gebied haast onbegrensd: seksen van sperma en het ontwikkelen van klonen achtte hij op afzienbare termijn praktisch haalbaar.

jaar geen stieren voor de nieuwe optie, maar had wel kandidaten in opleiding. De eerste was Steven, uit de eigen oude moederstammen gefokt door Nanne van der Burg in Jelsum. Steven werd elf jaar lang intensief gebruikt. Van der Goot, die graag stieren uit stal Van der Burg kocht en bij voorkeur nadat ze enkele seizoenen particulier waren 'getest', noemde hem 'Utrechts weldoener'. En inderdaad, Steven gaf mooie, middelzware melkkoeien, weer met uithoudingsvermogen en hij werd in 1969 'zonder moei-

KI Samen met graagte sprong in het gat dat dreigde te ontstaan toen de faculteit als steunpunt ter discussie kwam en sommige bestuurders met een pijnlijke tweespalt werden geconfronteerd.

Appels en peren

De stieren van de bond gingen na de fusie naar Lexmond en een jaar later werd de overeenkomst tussen MidWest en Pon afgebouwd. Het gebouwencomplex van Bunnik werd gekocht door de buurman, het koel- en fruitbedrijf van Henk Westeneng. Het kantoor- en laboratoriumdeel verhuurde hij eind 1989 aan Embrytec BV, het biotechnologisch bedrijf van de Nederlandse agrarische coöperaties, dat onder leiding van Theo Kruip jaarlijks duizenden runderklonen zou produceren. Het optimisme leek te groot en toen ook de vleesprijzen daalden haakten sommige deelnemers af. Zo viel op 1 oktober 1992 het doek. Westeneng deed zijn zaak over aan de zoons: Izaäk kreeg het land en Jacob de gebouwen. Het woonhuis en de hooitas aan de Tolakkerweg herinneren nog aan de stierenbehuizing, de rest is in 1994 afgebroken en heeft plaatsgemaakt voor een grijsglanzend koelhuis voor fruit.

Reimer Strikwerda

Boven: Steven, onder: Cogeer 62 van de Ringhoeve

te' preferent. Lukas, Sjors en Yde: het waren na Steven stieren uit dezelfde fokstal die soms zeer verwant waren en eenzelfde boervriendelijk vereringspatroon toonden. De grote teleurstelling was Adema 502 – zoon van Nette 82 uit de basisfamilie van de gebroeders Knol in Hartwerd – die wel kampioen werd, maar als fokstier een totale misser bleek te zijn.

Nieuwe wegen

Er werd gezocht naar een alternatief. En dat kwam uit Noord-Holland. Toen de stierenkeuringen tot het verleden behoorden, hielden de stierenverzorger, Bertus van Wijk in Bunnik en Kees Bom in Zeist, elk voorjaar hun gewaardeerde kijkdagen. Daar lieten ze de nieuwe fokstieren van de bond opdraven: Adema 9 van de Streekhoeve, Pan 209 en vooral Cogeer 62 van de Ringhoeve, de gitzwarte zoon van Pan 50 uit een Blitsaerd Keimpedochter van Piet Laan uit Opmeer, die jarenlang tot de meestgebruikte stieren in Utrecht en ook tot de nationale top hoorde.

Zij kregen gezelschap van een fors contingent stieren, gefokt door George Ruyter in Oosterblokker. Adema 425 van de Woudhoeve was nog een zoon van Pan 50, maar Woudhoeve 570 had de Holsteinstier Chieff al als vader. En toen hij in 1982 de ster van de kijkdag was, toen gonsde het in de wandelingen van de geruchten over een fusie. Daarvoor gold overigens nog wel een serieuze drempel, want sinds het gros van de Nederlandse KI-verenigingen zich had verenigd in de aankoop van jonge HF-stieren in de Verenigde Staten, had de Utrechtse bond (en KI Winsum) zich met Wijnand Pon uit Garnwerd sterk gemaakt voor de import van jonge Canadese stieren. En sommige deden het goed. Vista Chieff bijvoorbeeld, die een allrounder bleek en met zijn dochters een 1a-prijs won op de NRS-jubileumkeuring van 1984.

Utrecht verkeerde ietwat in verwarring. Vooral de leden van De Combinatie hechtten lang aan het eigen verbond, maar na vele bewogen vergaderingen en stemmingen ging eind 1985 (samen met Zuidwest-Nederland) MidWest van start. Niet altijd van harte, dat bleek al een jaar later, toen